

Notat

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Til: Administrerende direktør

Fra: Internrevisor i Mattilsynet

Dato: 24.09.2020

Sak: 2020/32120

«Vedtak uten forhåndsvarsel»

Oppsummering etter intern undersøkelse

Bakgrunn

Administrerende direktør besluttet 31.01.2020 at Mattilsynets Internrevisjon skal undersøke kvalitet i vedtak uten forhåndsvarsel. Undersøkelsen ble nærmere definert i godkjent oppdragsbeskrivelse og resultatene oppsummert i notat (arkiv 2020/32120). Administrerende direktør bestilte en oppfølgende undersøkelse, som ble gjennomført september 2020.

Metode

Data, dvs. saksnummer for relevante tilsynsrapporter i perioden juli og august 2020, ble hentet fra MATS, Mattilsynets saksbehandlingssystem for tilsyn. I uttrekket ble alle forvaltningsområder inkludert, men avgrenset til tilsynsformen «inspeksjon», videre spesifisert til tilsyn der det ble fattet «vedtak uten forhåndsvarsel». Det var teknisk utfordrende å hente ut kun vedtak fattet i en gitt tidsperiode. Uttrekket hentet ut tilsyn registrert, men ikke nødvendigvis ferdigbehandlet, i perioden. Uttrekket ga et resultat på 100 saksnummer. Dersom flere rapporter med vedtak uten forhåndsvarsel lå i samme sak, ble vedtaket hentet fra første rapport. Dersom det ble fattet flere vedtak uten forhåndsvarsel i samme rapport, ble første vedtaket vurdert.

Vurdering ble gjennomført opp mot sjekkliste.

Mattilsynet har ikke definert konkrete kvalitetsmål for vedtak uten forhåndsvarsel. Internrevisjonen la disse målsettingene til grunn:

- ✓ forutsetningene for å fatte vedtak uten forhåndsvarsel skal alltid foreligge
- ✓ begrunnelse, utover hjemmel i fvl. § 16, for hvorfor det var nødvendig å fatte vedtak uten forhåndsvarsel, skal alltid være angitt

- ✓ i relevante saker¹ skal feltskjema for hastevedtak alltid være utfylt, lagt igjen i virksomheten og arkivert på saken
- ✓ dersom feltskjema er brukt skal skriftlig rapport, med skriftliggjøring av vedtaket sendes ut innen fem virkedager etter tilsynet
- ✓ dersom det foreligger legitim grunn og feltskjema ikke er brukt, skal skriftlig rapport og formelt vedtak sendes ut innen andre virkedag etter tilsynet
- ✓ vedtakets innhold, som formelt skriftliggjort i tilsynsrapporten, skal ikke gå ut over innholdet nedtegnet på feltskjema (formuleringer kan avvike dersom endringen ikke er vesentlige).

Begrensninger

Grunnlaget for vurdering av vedtaket er informasjon og observasjoner beskrevet i den aktuelle tilsynsrapporten i saken. Det er ikke mulig å etterprøve om observasjonene var korrekte.

Hovedfokus i vurdering av vedtakene er hvorvidt vilkårene for å unnlate forhåndsvarsling, og kravene til dokumentasjon av vedtakene, er oppfylt, sjekkpunktene (1) – (7). For observasjonene, hjemmel, samt vurdering av fakta m.m., sjekkpunktene (8), (9) og (10), ble det kun konstatert at disse kravene var oppfylt. Kvalitet ble ikke vurdert.

Godkjenning av tilsynsrapport med vedtak uten forhåndsvarsel inngikk ikke som et sjekkpunkt i undersøkelsen.

Resultater

I 80% av vedtakene var forutsetning for å kunne fatte vedtak uten forhåndsvarsel til stede, sjekkpunkt (1). I de tilfellene (20%) der vilkår ble vurdert å ikke være til stede var det som oftest satt en frist som indikerer at øyeblikkelig gjennomføringen av vedtaket ikke var nødvendig og det kunne vært tid til varsling.

Hjemmel for å unnlate forhåndsvarsel ble alltid angitt, sjekkpunkt (2).

Begrunnelse for hvorfor det hastet slik at vedtak ikke kunne varsles, utover henvisning til §16 i forvaltningsloven, mangler i 33% av vedtakene, sjekkpunkt (3). Der begrunnelse er gitt eller delvis gitt, ifm. 67 vedtak, vurderes den ikke som tilfredsstillende i 10 tilfeller. Av de 100 vurderte vedtakene uten forhåndsvarsel er 38 begrunnet godt, sjekkpunkt (4).

Feltskjema for hastevedtak ble brukt, og dokumentert i arkivet, i 54% av de relevante tilfellene, sjekkpunkt (5).

Ca. en tredjedel av vedtakene, formelt skriftliggjort i tilsynsrapport, sendes for lang tid etter tilsynsbesøket, sjekkpunkt (6). Teksten fra feltskjema er overført til tilsynsrapport, men kun i svært liten grad ordrett, sjekkpunkt (7).

Krav til innhold², sjekkpunktene (8), (9) og (10), var oppfylt i de fleste vedtakene. Innenfor rammene for denne undersøkelsen var det imidlertid ikke mulig å vurdere kvaliteten nærmere.

Andre observasjoner

(i utgangspunktet ikke omfanget av undersøkelsen, inngår ikke i konklusjon og anbefaling)

I forbindelse med de tilsynene der bruk av feltskjema «Bekreftelse for gjennomført tilsyn» var relevant (50 tilsyn) var tilsynskvittering brukt korrekt i 26 tilfeller. Inspektører som bruker skjema, bruker som oftest alle relevante skjema.

¹ fysisk tilsyn i virksomheten, unntatt grensekontroll og smilefjestilsyn

² hjemmel, konkrete observasjoner, vurdering opp mot regelverk, tydelig konklusjon om at regelverket er brudd samt begrunnelse for virkemiddelbruk

I 25 av de vurderte tilsynene var bilder arkivert på saken, foto-appen var brukt i 10 tilfeller (40%).

Konklusjon og anbefaling

Mattilsynet har ikke definert kvalitetsmål for vedtak uten forhåndsvarsling. Internrevisjonen legger tilnærmingen som beskrevet under «Metode» til grunn.

Med bakgrunn i de undersøkelsene som er gjort konkluderer Internrevisjonen at

forvaltningskvaliteten ifm. vedtak uten forhåndsvarsel har økt³, spesielt observeres at

- feltskjema «hastevedtak» brukes/ arkiveres i vesentlig større grad enn tidligere, men forventes fortsatt i langt større grad
- andel vedtak med tilfredsstillende begrunnelse for å unnlate forhåndsvarsling har økt, men ikke i den grad som forventet
- andel vedtak der det ble vurdert at forutsetning for å fatte vedtak uten forhåndsvarsel ikke var til stede er uendret, men burde være mindre
- det går fortsatt for ofte for lang tid fra tilsynet ble gjennomført til rapport med hastevedtak sendes.

Internrevisjonen anbefaler at

- konkrete kvalitetsmål for vedtak uten forhåndsvarsel defineres
- når kvalitetsmål er etablert og dersom målene ikke er nådd bør årsaken analyseres og relevante tiltak identifiseres og settes i verk
- undersøkelsen bør gjentas etter gjennomførte tiltak for å måle effekt av disse.

Oslo, 24.09.2020

sted, dato

Susanne Øyen

Leder Internrevisjon i Mattilsynet

³ sammenlignet med resultater fra intern undersøkelse jan'20